

ZPRÁVA O ČINNOSTI NÁRODNÍHO ARCHIVU V PROJEKTU INTERPI ZA ROK 2013

INTERPI – Interoperabilita v paměťových institucích

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a
kulturní identity (NAKI)
(DF11P010VV023)

Sestavil:
Miroslav Kunt



INTERPI

7. 11. 2013 | verze 1.0

Obsah

1	Úprava, doplňování a analýza entit pro potřeby archivů	2
1.1	Tvorba geografických entit typu sídlo	2
1.2	Entita stavba - přehled úseků a vzniku železničních tratí Česka	2
1.3	Entita korporace	2
2	Příprava metodických a metodologických postupů, jejich zavedení v archivech	4
2.1	Národní digitální archiv	4

1 Úprava, doplňování a analýza entit pro potřeby archivů

1.1 Tvorba geografických entit typu sídlo

Již třetím rokem pokračovala práce na pořizování geografických entit typu sídlo ze dvou základních zdrojů.¹ Ukázalo se, že náročnost úkolu byla v počátcích podceněna. Názvy sídel, kromě gramatických odchylek, nejsou velmi často v prvním pádě, ale mají podobu citace z pramene (mnohdy jediný výskyt názvu). Komplikace také působí výskyt entit, které nezahrnujeme mezi geografické, zejména hrady, zámky (entita typu stavba). V těchto případech bude nutné provést revizi, stejně jako zkontrolovat formulaci názvu dle AACR2R použitelného pro databázi NA ČR. Následovat musí doplnění identifikace databáze CZ RETRO, čímž dojde k napojení na další údaje entitu charakterizující (např. historická příslušnost k okresům apod.).

1.2 Entita stavba - přehled úseků a vzniku železničních tratí Česka

Byla dokončena příprava dat z rukopisu uloženého v tzv. Archivu Českých drah v Praze-Libni.² Jedná se o unikátní soubor dat o vzniku nejen jednotlivých železničních tratí, ale i stanic a zastávek, stejně jako historii jejich doplňování (obr. 1). Následně práce pokračovaly dohledáním změn názvů od poválečné doby do současnosti. Liniové stavby jsou v mnoha ohledech problematické a uvedený soubor dat demonstruje dobře vazby i na další entity (stavitel - korporace, osoba; událost).

1.3 Entita korporace

Pokračovaly práce na shromáždění dat o historických korporacích zejména z oblasti veřejné správy. Pořízena byla data o všech ústředních a ústředně řízených institucích a podnicích dle stavu v roce 1986 (obr. 2)³

Již jako důsledek prací na nových základních pravidlech byla zkoušena identifikace původců archivních fondů Státního okresního archivu Hradec Králové (obr. 3) a Chrudim. Zde se ukázaly nedostatky archivního popisu původců, který na základě přístupů projektu INTERPI aplikovaných

¹ Profous, Antonín: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Nakladatelství Československé akademie věd, 1954-1960, díl I-IV + dodatky (V); Hosák, Ladislav - Šrámek, Rudolf: Místní jména na Moravě a ve Slezsku I, II. Academia Praha, 1970, 1980

² Josef Panáček: Historická příručka ČSD 1838 - 1938. České kraje.

³ Jednotný číselník organizací v ČSSR. 1 Organizace řízené ústředními orgány. Federální statistický úřad, Praha : 1986



v nových Základních pravidlech pro zpracování archiválií zpřesňuje a bude nutné ho postavit na zcela novou úroveň. Velmi jasně se ukazuje také problematické vymezení některých korporací, u kterých se měnil pouze název, popř. právní ukotvení, avšak jejich činnost a další znaky zůstávaly stále stejné (typicky soudy, školy). Složitost vývoje těchto korporací v čase dostatečně demonstruje v příloze uvedený přehled vývoje základního školství v Chrudimi (příloha 1). Těchto prací bylo využito i při definování některých podkladů pro metodiku tvorby znalostního modelu INTERPI.

Bylo pokračováno ve shromažďování dat o vývoji korporací veřejné správy. Jedním z výstupů výzkumů korporativních entit z období před rokem 1918 byl referát na semináři v Národním technickém muzeu.⁴

V souladu s cíly a předpokládanými výstupy projektu bylo v rámci popisu entit typu korporace formou „sondy“ zahájeno zpracování institucionálního přehledu jednotlivých organizačních složek spadajících do českého, resp. československého filmového průmyslu, akcentujícího především období let 1945-1993, tedy období, v němž soukromé filmové podnikání aktem zestátnění přešlo do správy státu prezidentským dekretem ze dne 11. srpna 1945 č.50/1945 Sb. „o opatřeních v oblasti filmu“, až po okamžik privatizace české části státního filmového podnikání, která v podstatě byla následkem zrušení státem řízené kinematografie, provedené dnem 31. března 1991. Pozornost je věnována jednotlivým organizačním složkám původně Československé filmové společnosti (dále ČEFIS) a jejím zákonným nástupcem prostřednictvím vládního nařízení č. 72/1948 Sb. ze dne 13. dubna 1948, o zřízení a organizaci státního podniku Československý státní film (ČSF), vydaného dne 23. dubna 1948. Důraz je kladen především na českou část podniků spadajících pod ČFS, v případě dostupné pramenné základny bude dílčím způsobem zahrnuta i slovenská část filmové produkce a jejich organizačních složek. Stejně tak může být do určité míry akcentována i část soukromých filmových společností, operujících na území Čech, Moravy a Slezska v období 1896-1945, ovšem z důvodu obtížnosti dohledání kompletních dat tato část databáze bude jen orientační a spíše doplňkovou pro část hlavní databáze, a to především z důvodu porozumění následného vývoje ve filmovém průmyslu a jeho dílčích proměn v zestátněném období. Volba filmového průmyslu pro zkoumání definování, vývoje a transformace průmyslových odvětví v Československu v průběhu 20. století se jeví jako jedna ze zajímavých oblastí, neboť v málokterém průmyslovém sektoru se dosah zásadních změn historicko-politických a sociálně-ekonomických tak výrazně projevoval na funkčnosti a efektivnosti chodu jako právě v tomto oboru. Navíc se zde přímo nabízí propojení na další entity (osoba, dílo, událost), které jsou pro filmový průmysl charakteristické. To umožní ověřit i zpracování dalších netypických typů entit.

⁴ Kunt, Miroslav: Ústřední správa železnic Předlitavska ve vazbě na jeho (nejen) dopravní politiku. Seminář z dějin železniční dopravy „Železnice v nás“ 15. října 2013.

2 Příprava metodických a metodologických postupů, jejich zavedení v archivech

Základní pravidla pro zpracování archiválií (dále též „Základní pravidla“) připravená v minulém roce byla v roce 2013 vydána a Ministerstvem vnitra schválena jako závazná pro použití v českých archivech.⁵ Jejich geneze, vazba na mezinárodní standardy a projekt INTERPI byla popsána v minulé průběžné zprávě, stejně jako opatření, kterými se promítl projekt INTERPI do platné archivní legislativy (zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí předpisy).

Problémy nastaly v oblasti praktické realizace Základních pravidel, kdy Technologickou agenturou schválený a vyhlášený projekt openSource software pro zpracování archiválií nebyl dosud ze strany řečené instituce poptán, ačkoli všechny podklady byly předány Ministerstvem vnitra naposledy v červnu 2013. To limituje i možnosti zapojení připravované databáze INTERPI (které bude pro archivy povinné) do zpracování archiválií, protože stávající systémy používané archivy pro popis archiválií nemá cenu rozvíjet - jejich náhrada je nezbytná. Z tohoto důvodu částka určená na implementaci podpory INTERPI (webové služby) v rozpočtu Národního archivu na rok 2013 ve výši 60 tisíc Kč nebyla čerpána. I za této situace bude možné prostřednictvím webového rozhraní INTERPI provádět popis původců archiválií, který byl v Základních pravidlech záměrně řešen tak, aby nebylo nutné zapojení systémů.

2.1 Národní digitální archiv

V rámci opakované veřejné soutěže na dodávku technologií projektu Národního digitálního archivu bylo uchazečům zodpovězeno několik dotazů týkajících se popisu původců a návaznosti na projekt INTERPI (obsah zadávací dokumentace viz minulé průběžná zpráva). Časové zpoždění projektu je však již tak velké, že lze předpokládat - pokud bude docházet k dalším odvoláním uchazečů - přijetí jiného řešení celé problematiky (a pravděpodobně přímé zapojení databáze INTERPI jako integrální součásti řešení).

⁵ Metodický návod č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová Základní pravidla pro zpracování archiválií, č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013 ze dne 17. dubna 2013